

LEGALTEAM

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET	
AVD./SEK: PTS	JKE
- 1 AUG. 2008	
S.NR.: 07/24-45	
ARKIVKODE: 835.5	AVSKREVET:

Samferdselsdepartementet
For: Ottar Ostnes
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Pr. e-post: postmottak@sd.dep.no

Oslo, 31. juli 2008

Ansvarlig advokat: Per-Kaare Svendsen
Vår ref: 1140 / 221 / PKS

RAPPORT OM DIGITAL DIVIDENDE I NORGE

Vi viser til brev av 17. april 2008 der Samferdselsdepartementet (SD) og Kulturdepartementet (KKD) ber om innspill på rapporten avgitt av arbeidsgruppen digital dividende (Rapporten). Innspillene sendes til Samferdselsdepartementet pr e-post slik som angitt i brevet av 17. april 2008.

Kommentarene i dette brevet gjøres på vegne av Network Norway AS (Network Norway), Tele2 Norge AS (Tele2) og Mobile Norway AS (Mobile Norway).

1 KORT OM MOBILE NORWAY AS

Mobile Norway (tidligere Automobil Invest) bygger ut et mobilnett, og eies med 50 % hver av Network Norway og Tele2. Mobile Norway er i dag innehaver av både en GSM 900 MHz frekvens og en UMTS 2100 MHz frekvens.

Network Norway og Tele2 konkurrerer mot hverandre i sluttbrukermarkedet, men eier i felleskap Mobile Norway som igjen kun har ett formål: å bygge mobilnett for Tele2 og Network Norway. Network Norway og Tele2 disponerer radioaksessnettet i henhold til inngåtte avtaler mellom Mobile Norway på den ene side og henholdsvis Tele2 og Network Norway på den annen side.

2 DIGITAL DIVIDENDE

2.1 Innledning

Vi vil i denne høringsuttalelsen fokusere på den del av den digitale dividende som gjelder bånd IV/V, dvs. 470 – 862 MHz. Norges televisjon AS (NTV) er i tillatelse nr. 1001689 tildelt frekvensene i 470-790 MHz båndet, denne konsesjonen utløper 2. juni 2021.

Legalteam advokatfirma DA

www.legalteam.no · post@legalteam.no · telefon: 22 83 26 26 · telefax: 22 83 26 27 · postadresse: Postboks 1969 Vika, 0125 Oslo
besøksadresse: Klengenberggaten 5 · org.nr. 986 705 201 MVA · driftskonto: 9046.10.74188 · klientkonto: 9046.10.74196

Medlem av Den Norske Advokatforening

NTV er i tillatelse nr. 1001756 også tildelt 790-862 MHz frekvensene, det er disse frekvensene som er av særlig interesse for oss da NTVs konsesjon utløper senere i år (31. desember 2008).

Denne delen av den digitale dividende er ofte blitt omtalt som "Indrefiletten" på grunn av egenskaper med dette frekvensbåndet og de potensielle utnyttelsesmulighetene. Frekvensene er i det ultra-høye (UHF) frekvensspekteret og kan benyttes for andre applikasjoner og teknologier. Disse UHF frekvensene, som er plassert i en lav del av radiospektrumet (under 1GHz), tillater bruk av teknologi som gir unik dekning, gjennomtregning og bedre egenskaper. Myndighetene har nå muligheten til å sikre en mest mulig effektiv utnyttelse av disse frekvensene og oppnå varige sosiale, kulturelle og økonomiske gevinster.

Vi er enig i at dette er svært attraktive frekvenser, og frekvensmyndighetene i Norge står foran en historisk mulighet når de skal bestemme hva frekvensene skal benyttes til.

Disponeringen av disse frekvensene har stor betydning for Mobile Norways utbygging og dermed Network Norway og Tele2s fremtidige konkurransevne i markedet for mobilt bredbånd. Mobilt bredbånd anses for å være en tjeneste som har vesentlig betydning for konkurransen mellom nettoperatører i Norge, og da særlig konkurransen med NetCom og Telenor.

Selv om refarming av 900 MHz båndet skulle gjøre det mulig for Mobile Norway å bygge 3G i 900 MHz frekvensbåndet og Mobile Norway benytter UMTS 2100 frekvensene for mobile bredbåndstjenester, vil frekvensene i den digitale dividende være det som avgjør hvor stort det geografiske omfanget av mobilt bredbånd blir. For å kunne tilby mobilt bredbånd med UMTS samtidig som man tilbyr taletelefontjenester er det nødvendig med tilstrekkelig båndbredde. I dag har Mobile Norway 2 x 4,6 MHz i 900-bandet. Dette utgjør ca 14 % av de tildelte frekvensene i 900 MHz båndet. NetCom og Telenor er tildelt 2 x 4,6 MHz og 2 x 9,6 MHz hver og har dermed 43 % hver av de tildelte frekvensene i 900 MHz båndet.¹

De frekvensene som er tildelt Mobile Norway i 900 MHz båndet er ikke tilstrekkelig for å tilby både mobilt bredbånd og taletjenester i 900 MHz båndet. Samtidig vil fremtidige mobile bredbåndstjenester kreve større kapasitet. For at Mobile Norway skal kunne tilby disse tjenester må Mobile Norway ha tilgang til en større del av frekvensspekteret i den lavere del av frekvensspekteret.

Det er derfor viktig at Mobile Norway ikke utelukkes fra å delta på auksjonen om den digitale dividende fordi Mobile Norway i dag er tildelt frekvenser i 900 MHz båndet.

2.2 Rapportens anbefaling

Rapporten peker på en vesentlig begrensning i det valget myndighetene skal gjøre vedrørende bruk av frekvensene i 790-862 MHz båndet²:

"En viktig begrensning er at det ikke vil være praktisk mulig å kombinere høyeffektstjenester som digitalt fjernsyn og laveffektstjenester som trådløst bredbånd/mobil multimedia i samme bånd."

Man må derfor gjøre et valg vedrørende bruk av frekvensene 790-862, dvs. skal det benyttes til digitalt fjernsyn eller skal det benyttes til f.eks. mobilt bredbånd. Rapporten omtaler valget som et valg mellom høyeffektsanvendelse (digitalt fjernsyn) eller laveffektsanvendelse (mobilt bredbånd mm.).

¹ Kilde: Post- og teletilsynets websider og de relevante frekvenstillatelsene.

² Rapporten side 37.

Rapporten tar ikke stilling til dette helt avgjørende spørsmålet ettersom det anbefales at³:

"Det gjennomføres en teknologi- og tjenestenøytral utlysning av frekvensområdet 790-862 MHz."

2.3 Tildeling ved auksjon

Rapporten legger opp til en auksjon der de aktører som vil benytte frekvensene til laveffektsanvendelse byr mot aktører som vil benytte det til høyeffektsanvendelse. En slik auksjon, der det først blir en kamp mellom TV og mobilt bredbånd, mener vi bør unngås.

Det avgjørende er at frekvensene i 790-862 MHz båndet vil ha størst samfunnsmessig nytte dersom de benyttes til laveffektsanvendelse som bl.a. åpner for toveis kommunikasjon. Vi mener derfor at myndighetene i auksjonsreglene må spesifisere at frekvensene ikke kan benyttes til digital-TV fordi dette kun gir mulighet for enveis kommunikasjon og således gir begrensede muligheter i fremtidens informasjonssamfunn.

Vi mener derfor at det bør gjennomføres en teknologi- og tjenestenøytral utlysning av frekvensområdet 790-862 MHz, men slik at høyeffektsanvendelse av frekvensbåndet (dvs. digital-TV) utelukkes.

3 OM NTVS BEHOV FOR YTTERLIGERE FREKVENSER

Som nevnt ovenfor har NTV allerede blitt tildelt frekvensene 470-790 MHz. Vi antar at NTV sannsynligvis vil argumentere for at de også trenger de resterende frekvensene fra 790-862 MHz. Skulle de få gjennomslag for dette vil hele den sentrale delen av den digitale dividende bli reservert til TV formål i overskuelig fremtid. Det synes som om NTVs sentrale argument er at den digitale dividende skal benyttes utelukkende til TV-tjenester og at NTV selv trenger 790-862 MHz frekvensene for å kunne konkurrere mot andre konkurrerende plattformer som tilbyr TV, dvs. kabel og satellitt.

3.1 Momenter som er fremhevet av NTV

Det er to faktorer som vil bli fremhevet av NTV vedrørende behovet for ytterligere frekvenser:

- Behov for konkurrerende betalings-TV-tilbud

I PTs varsel om vedtak av 21. februar 2008⁴ ble NTV pålagt å lyse ut kapasitet for et konkurrerende betalings-TV-tilbud tilsvarende minimum 1.5 signalpakke. NTV ønsket kun å utlyse 0.5 signalpakke, og gi 1 signalpakke til RiksTV. NTVs løsning vil styrke RiksTVs posisjon i forhold til konkurrerende tilbydere på kabel og satellitt. Med PTs løsning vil RiksTV stå svekket i konkurransen mot andre tilbydere på kabel og satellitt.

- Behovet for flere HD-kanaler

Dersom frekvensene i 790-862 MHz båndet blir tildelt NTV og all kapasitet blir benyttet til HD-kanaler vil det likevel kun være kapasitet til totalt 14 HD-kanaler.⁵ Det er antatt at dersom frekvensene 790-862 MHz gis til NTV, ville det utgjøre ca. 3-4 HD-kanaler av totalen på 14. Uansett vil konkurrentene på satellitt og kabel kunne tilby langt flere HD-kanaler enn tilbydere som baserer seg på NTVs digitale bakkenett.

³ Rapporten side 44.

⁴ PTs brev til NTV, 21. februar 2008: "Tilgang til kapasitet for konkurrerende betalings-tv-tilbud - varsel om vedtak"

⁵ Rapporten side 42

At NTV ikke tok høyde for utviklingen av HD-TV i sin konsesjonssøknad og nå på sikt er redd for å tape markedsmakt fordi de ikke kan tilby så mye HD-TV som er ønskelig, kan ikke være et argument for å gi de viktige frekvensressursene til NTV og RiksTV. Vi mener at det er det samlede tilbud av digitale tv-kanaler som må vurderes i forhold til hvordan den digitale dividende skal anvendes i fremtiden. Befolkningen i Norge har allerede flere eksisterende tv-tilbud og behovet for tv-kanaler må derfor anses som meget tilfredsstillende (se også nedenfor under punkt 3.3).

3.2 Digitaliseringen av TV har muliggjort en åttedobling av kapasiteten

I NTVs frekvensbånd 470-790 MHz skal det formidles digital-TV i til sammen 5 multipleksere (MUX), også kalt signalpakker. Hver av de 5 MUXene legger beslag på det samme frekvensområdet som tidligere ble brukt til å formidle 1 analog TV-kanal. Med dagens teknologi klarer man å modulere inn ca. effektive 20 Mbit/s i hver MUX, dette vil gjøre at det norske digital-TV-nettet vil kunne formidle rundt (5 x 20 Mbit/s) 100 Mbit/s når det er ferdig utbygd.

På de 3 MUXene (60 Mbit/s) som NTV allerede har i drift i Sør-Norge er det i dag plass til 24 TV-kanaler. Overgangen til digital-TV har altså muliggjort en åttedobling av antall TV-kanaler som kan sendes på en MUX.

3.3 Den digitale dividende bør ikke reserveres til TV-formål

For myndighetene er det viktig at bruken av den digitale dividende gir forbrukerne best mulig. Vi minner også om at ekomlovens formål må hensyntas også ved frekvenstilldelingen.

TV har allerede fått 320 av de ledige 392 MHz i Norge, det er med andre ord kun 72 MHz igjen som eventuelt kan benyttes til nye mobile tjenester. Spørsmålet blir derfor om forbrukerne er mest interessert i enda flere TV-kanaler (ca 16 SDTV) eller gode mobile bredbåndsmuligheter i hele landet.

Etter vår oppfatning er NTVs behov for å kunne konkurrere mot satellitt og kabel, et hensyn som kun tjener NTV og NTVs eiere. En slik kommersiell egeninteresse, som ikke tilsynelatende gir noen overordnede samfunnsmessige gevinster eller gevinster for andre enn NTV må etter vår oppfatning tillegges liten vekt.

Befolkningen i Norge vil uansett få tilgang til de et meget stort antall HD-kanaler. Den økte velferdsgevinsten av at NTV kan tilby 3-4 HD-kanaler ekstra er etter vår oppfatning meget marginal og kan ikke tillegges vekt. Sett fra forbrukernes side vil heller ikke antall HD-kanaler bli begrenset i fremtiden. Dersom NTV ikke tilbyr tilstrekkelig med HD-kanaler, er det meget sannsynlig at både satellitt og kabeltilbydere vil kunne tilby tilstrekkelig med HD-kanaler.

Nedenfor i punkt 6 har vi oppsummert de hensyn som etter vår mening er avgjørende når avveiningen mellom å allokere den resterende digitale dividende til TV-formål eller mobilt bredbånd skal foretas.

4 LAVEFFEKTSANVENDELSE (MOBILT BREDBÅND M.M.) AV FREKVENSENE 790-862 MHZ

4.1 Generelle vurderinger

Dersom frekvensene 790-862 MHz blir avsatt til laveffektsanvendelse, slik at TV er ekskludert, vil en sannsynlig utnyttelse av frekvensene være mobilt bredbånd med høy kapasitet. Mobilt bredbånd tilbys allerede i dag⁶, og det antas at etterspørselen vil øke i

⁶ Se bl.a. URL: http://www.dagensit.no/article1411145.ece?jgo=c1_re_&WT.svl=article_readmore

årene fremover. Det kan dermed antas at tilgang til mobilt bredbånd med god kapasitet overalt vil være et krav, både fra kunder og samfunnet, om kun få år.

Den eneste mulighet for å kunne lage et mobilt bredbåndstilbud med tilstrekkelig kapasitet og som dekker store deler av Norge, er å sørge for at 790-862 MHz benyttes til laveffektsanvendelse.

De frekvenser som er tildelt i 900 MHz, eller 2.0 - 2.6 GHz båndet vil ikke gi samme arealmessig dekning som det frekvensene i 790-862 MHz vil gi. Toveis kommunikasjonstjenester vil kreve en høyere kapasitet, enn det som tilbys i dag. Frekvensene i 790-862 MHz båndet vil kunne bøte på begge disse begrensende faktorene ved at den arealmessige dekning er høyere og fordi det ikke nødvendigvis må tilrettelegges for symmetrisk kapasitet i toveiskommunikasjon.

Som nevnt ovenfor vil derfor frekvensene 790-862 MHz ha vesentlig betydning for den geografiske dekningen for mobile bredbåndstjenester.

4.2 Hensyn til mobilt bredbånd i distriktene

Sentrale distriktpolitiske hensyn vil også kunne ivaretas dersom 790-862 MHz benyttes til laveffektanvendelse, fordi det vil være økonomisk lønnsomt å bygge ut mobilt bredbånd i disse frekvensbåndene sammenlignet med 900 MHz eller 2,0-2,6 GHz båndene fordi det kreves færre basestasjoner og dermed mindre investeringer.

Økt fokus på elektronisk forvaltning tilsier også at det er viktig at innbyggerne i Norge får tilgang til bredbåndstjenester også i distriktene.

Eksempelvis har Skatteetaten rapportert at andelen leverte selvangivelser på nett for personlig næringsdrivende har økt med 50 prosent fra i fjor. Økningen kommer særlig fra næringsdrivende som ikke benytter hjelp fra regnskapsfører, og eksempler på bransjer dette gjelder er bl a jordbruk og fiske.⁷ Mange av disse næringsdrivende holder til i distriktene med redusert tilgang til internett.

Som et annet eksempel nevnes at både Altinn.no og Norge.no har som formål å forenkle innrapportering til det offentlige, og begge tjenestene forutsetter internettilgang. På Altinn.no har over 24 millioner skjemaer blitt levert til mer en 22 offentlige etater og portalen brukes av over 400 000 bedrifter og flere enn 2.2 millioner personer er registrert som brukere.⁸

Næringsdrivende i distriktene vil kunne få raskere og bedre tilbud om mobilt bredbånd dersom utbygging av radioaksessnett i distriktene blir mer lønnsomt. Dette vil igjen bidra til å styrke statens satsning på elektroniske tjenester.

4.3 Hensyn til miljø

Frekvensene i 790-862 MHz båndet har vesentlig større rekkevidde enn frekvensene i de høyere frekvensbåndene (1800-2100 MHz).

Dersom de ledige frekvensene i den digitale dividende benyttes til laveffektsanvendelse vil dette føre til at antall basestasjoner vil bli mindre. Bruk av de lavere frekvensene i 790-862 MHz båndet til mobile bredbåndstjenester vil dermed kunne bidra til at det blir bedre kapasitet til bruk for mobilt bredbånd uten at det er behov for øke antall basestasjoner/master vesentlig.

⁷ URL: <http://www.skatteetaten.no/Templates/Pressemelding.aspx?id=74715&epslanguage=NO>

⁸ URL: www.altinn.no og www.norge.no

Redusert infrastrukturbygging vil fremme hensynet til ønske om mindre innvirkning på miljøet og beskytte det estetiske overblikket i landskapet. Miljøhensynet taler derfor for at de ledige frekvensene settes av til laveffektsanvendelse, som mobilt bredbånd.

4.4 Hensyn til fremtidige kapasitetsbegrensninger

Et annet viktig hensyn som må vektlegges når myndighetene skal bestemme hva den digitale dividende skal benyttes til, er farene for fremtidig overbelastning av mobilnettet. Dette har vært diskutert i norske media den siste tiden.⁹ Hovedårsaken til bekymringene er at overførsel av data med mobilt bredbånd opptar større kapasitet enn det som benyttes til normal samtaletrafikk og at dette setter et press på de frekvenser som allerede er avsatt til mobile tjenester.

Det norske analyseselskapet Berg Insight¹⁰ er av den oppfatning at økt popularitet for mobilt bredbånd risikerer å belaste de norske mobilnettene til bristepunktet innen få år. Mobilt bredbånd har vokst kraftig i Europa de siste to årene, det er antatt at antall brukere innen 2013 vil femdobles i forhold til fjorårets tall. I 2007 var det rundt 8,4 millioner mobile bredbåndsbbrukere i Europa, dette tallet forventes å stige til nærmere 49 millioner brukere om fire år.

Benyttes den digitale dividende til å styrke norske mobiloperatørers nettverkskapasitet vil myndighetene i Norge kunne sikre sine borgere stabile og fremtidsrettede mobilkommunikasjonstjenester.

5 EU-KOMMISJONEN, SVERIGE OG DANMARK

EU-kommisjonen har i sin meddelelse av 13.november 2007¹¹, lagt opp til at den øverste delen av den digitale dividende, som tilsvarer 790-862 MHz båndet, benyttes til toveistjenester med lav effekt. For denne delen av båndet blir TV ekskludert, og i praksis blir det tilrettelagt for mobilt bredbånd.

På dette punkt deler vi EU kommisjonens syn. Det er derfor med en viss forbauselse vi registrerer at Rapporten ikke tillegger de argumentene som EU kommisjonen fremfører større vekt. Det er verdt å merke seg at EU kommisjonen fremhever at de frekvensene som blir ledige som følge av den digitale dividende, spesielt egner seg for tre typer tjenester: mobile bredbåndstjenester, mobil multimedia og digital-TV.

Norge har allerede tildelt frekvensene 470-790 MHz til NTV, dvs. digital-TV. Dersom de resterende 790-862 MHz også går til digital-TV, vil mobile bredbåndstjenester og mobile multimediatjenester ikke bli tildelt noen av de ledige frekvensene. Dette vil, etter vår oppfatning, få en rekke negative konsekvenser for den fremtidige utviklingen.

Vi vil også nevne at de svenske myndighetene i sin beslutning av 19.desember 2007¹² har lagt opp til en løsning der TV er utelukket fra frekvensbåndet 790-862 MHz.

Danmark har valgt en løsning der de avventer situasjonen, slik at de kan ta stilling til hvordan frekvensene skal benyttes på et senere tidspunkt (såkalt innovasjonsreserve).

Vi er ikke kjent med at noen land har valgt å benytte hele den digitale dividenden til digital-TV.

⁹ URL: http://www.mobilen.no/wip4/mobilt_bredbaand_kan_sprengre_mobilnettet/d.epi?id=30270

¹⁰ URL: <http://www.berginsight.com/>

¹¹ "Reaping the full benefits of the digital dividend in Europe: A common approach to the use of the spectrum released by the digital switchover"

¹² Rapporten side 24

6 MOBILT BREDBÅND VS. DIGITAL-TV

I spørsmålet om man skal benytte frekvensene 790-862 MHz til mobilt bredbånd eller digital-TV, handler det om å forsøke å forutsi hva man tror kan bli viktig om 4-6 år. De trender man ser i dag kan kanskje gi en pekepinn på hva som blir viktig fremover.

Spesialpedagog Dagfinn Nordbø har i en artikkel fra Aftenposten et interessant perspektiv på hva dagens unge prioriterer¹³:

"TV er i dag på vei ut av unges hverdag, fordi TV hverken gir utfordringer eller valgmuligheter. TV handler om enveiskommunikasjon, og programmene blir stadig mer hjernedøde."

TNS Gallups undersøkelse viser at gjennomsnittlig seertid i minutter pr. døgn har i aldersgruppen 12-19 falt fra 114 minutter i 2000 til 85 minutter i 2007. Samtidig har de 5 største kanalenes andel av seertiden blitt redusert fra 88 % til 81 %.¹⁴

I Norge var det i første kvartal 2008 registrert ca 120 000 mobile bredbåndsabonnement. Antall mobile telefonitjenesteabonnement var på samme tidspunkt ca 5 139 000. Ca 11% av brukerne benyttet minst en mobil innholdsleverandør i løpet av en uke. 5,1 % av brukerne brukte minst en mobil innholdsleverandør daglig.¹⁵

Det er ingen ting som tilsier at antallet mobile bredbåndsabonnement på sikt blir færre enn antall telefonitjenesteabonnement. Samtidig kommer mengden med overført data per abonnement å øke kraftig som følge av et raskere nett, økt penetrasjon av bærbare PC'er og nye kraftige Mobile Internet Devices. Det som antas å være styrende for dimensjonering av kapasitet i nettet er bevegelige bilder (normalt knyttet til internetsurfing over mobilt bredbånd).

TNS Gallup har nylig meldt om at de lanserer en ny tjeneste – TNS Mobile – fordi bruken av Internett via mobiltelefon er inne i en rivende utvikling og at sentrale innholds- og tjenesteleverandører jobber med å utvikle tilbudet til brukerne.¹⁶

En annen trend som kan trekkes frem er det såkalte "The long tail" fenomenet¹⁷, som er betegnelse på en utvikling der hver enkelt bruker i større grad velger sitt eget produkt, i motsetning til å se et TV-program som en TV-kanal har bestemt at du skal se på, noe som gjør at det som tidligere var nisjeprodukter får en større markedsandel, som følge av endrede distribusjonsmuligheter¹⁸. En treffende beskrivelse er gjort av en ansatt i Amazon¹⁹:

"We sold more books today that didn't sell at all yesterday than we sold today of all the books that did sell yesterday."

I Amazon analogien er TV den gamle bokhandelen som kun kan tilby de bøkene som flertallet vil kjøpe, mens mobilt bredbånd gir kundene økte muligheter til selv å velge det innhold de vil ha, uansett hvor kundene måtte befinne seg.

¹³ Aftenposten 25. mai 2008: "Å snakke med en 12 åring"

¹⁴ Kilde: Medienorge 2008: TNS Gallup.

¹⁵ Kilde: TNS Gallup, <http://www.tns-gallup.no/arch/img/9079630.ppt>

¹⁶ Pressemelding 24. juli 2008: <http://www.tns-gallup.no/?aid=9075372&archive=true&nid=9080777>

¹⁷ En passende definisjon på begrepet kan være: The long tail is the story of how products that were once considered fringe, underground or independent now collectively make up a market that rivals the bestsellers and blockbusters.

¹⁸ Se bla. Chris Anderson "The long tail: Why the Future of business is selling less of more" (2006).

¹⁹ The Long Tail: Definitions: Final round.

Som nevnt i punkt 3.3 ovenfor er NTVs argumentasjon knyttet til en isolert vurdering av konkurranseforholdet mellom NTV og øvrige kommersielle tilbydere av TV-tjenester. Vi mener som nevnt at et slikt ensidig kommersielt hensyn må vike for å en overordnet vurdering av størst samfunnsmessig gevinst.

Valget mellom å benytte frekvensene til TV tjenester og mobilt bredbånd er på en måte et valg mellom å gi NTV mulighet til å tilby 3-4 HD-kanaler ekstra eller å gi brukerne økte muligheter til selv å velge innhold de er interessert i. Samtidig er det også et valg mellom hensynet til underholdningsformål på den ene side og hensynet knyttet til næringsliv, kompetanse og kunnskapsformidling på den annen side som blir satt opp mot hverandre.

I dagens situasjon er det vår oppfatning at det er tilstrekkelig kapasitet for underholdningsformål gjennom de frekvenser som benyttes til digital tv (satellitt inkludert). Når det gjelder mobilt bredbånd og internettdekning i gravgrendte strøk er situasjonen nesten motsatt. Her er det ennå et langt lerret å bleke for å øke den geografiske dekingen med mobilt bredbånd. Gevinsten av å øke tilbudet av digitale tv-kanaler fra et allerede stort antall, anser vi som å være meget liten. Gevinsten av å øke den geografiske utbredelsen av mobilt bredbånd vil være svært stor.

Samtidig som vanlig TV-konsum reduseres, særlig blant yngre, så står altså det mobile bredbåndsmarkedet ovenfor en enorm økning. Valget står derfor også mellom å allokere ytterligere frekvenser til et TV-marked som de unge brukerne nedprioriterer eller til et kraftig voksende mobilt bredbåndsmarked. Om det norske bredbåndsmarkedet får utvikle seg uten begrensninger i frekvenser vil det kunne føre til et at norske brukere får muligheten til interaktiv kommunikasjon og konsumere det innhold de ønsker når de vil og nesten hvor som helst i Norge.

Det er åpenbart at mobile bredbåndstjenester av høy kvalitet overalt i Norge gir større samfunnsnytte og er bedre ut fra et forbrukerhensyn på sikt. Vi vil særlig fremheve at hensynet til statens satsning på digitale tjenester som forbedrer kommunikasjonen mellom innbyggerne og myndighetene som er nevnt ovenfor må tillegges stor vekt. Det er derfor ikke tvil om at en allokering av frekvensene til mobilt bredbånd er det alternativ som gir de største sosiale, kulturelle og økonomiske fordelene.

7 AVSLUTNING

Vi mener at utlysningen av frekvensområdet 790-862 MHz bør gjennomføres som en teknologi- og tjenestenøytral utlysning, men slik at høyeffektsanvendelse av frekvensbåndet (dvs. digital-TV) utelukkes.

De ledige frekvensene i 790-862 MHz båndet er svært viktige for utviklingen av nye teletjenester og for fremtidig verdiskaping innen tele- og IT-sektoren. Norge ligger i dag fortsatt langt fremme når det gjelder utviklingen av mobile tjenester, men med de spesielle topografiske og demografiske forhold vi har er det viktig at myndighetene bidrar til å stimulere til mobil bredbåndsutbygging. Særlig gjelder dette for å stimulere til at det blir størst mulig geografisk deking for mobile bredbåndstjenester.

Vi mener at tildeling av de aktuelle frekvenser som omtales som den digitale dividende til mobilt bredbånd vil gi bedre samfunnsmessige gevinster sammenlignet med tildeling til bruk for TV-tjenester. Bruk av disse frekvensene til mobilt bredbånd er det virkemiddel som egner seg best for å nå formålet i ekomloven og samtidig skape varige sosiale, økonomiske og kulturelle gevinster for samfunnet. I tillegg vil det gagne miljøet fordi mobilt bredbånd kan gjøres tilgjengelig med mindre infrastruktur ved å benytte lavere frekvensspekter enn f.eks 1800-2100 MHz.

I det videre arbeidet bes det om at Network Norway, Tele2 og Mobile Norway blir informert hver for seg.

Kontaktpersoner i de respektive selskap er:

Mobile Norway:	Administrerende direktør	Stefan Axelsson	(47 91 79 00)
Network Norway:	Teknisk direktør	Geir Løvnes	(47 91 11 11) eller
	Advokat	Per-Kaare Svendsen	(91 55 42 45)
Tele2:	Advokat	Frode Lillebakken	(41 31 90 27) eller
	Advokat	Lars Trygve Jensen	(994 86 767)

Skulle det være spørsmål til ovenstående kan undertegnede kontaktes.

Med vennlig hilsen

Per-Kaare Svendsen
advokat

Mobil: 91554245
E-post: pks@legalteam.no